

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/106/2019
Identifikačné číslo spisu: 2018200358
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2018200358.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobkyne: T. G., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Š. S. XX, O., právne zastúpená: JUDr. Darina Kurňavová, advokátka, so sídlom Kapitulská 5, Trnava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 61690-3/2018-BA zo dňa 13.11.2018, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnava č. k. 20Sa/26/2018-110 z 21.06.2019, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

II. Žalovaná j e p o v i n n á nahradiť žalobkyni trovy kasačného konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 20Sa/26/2018-110 z 21.06.2019 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 61690-3/2018-BA z 13.11.2018 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne a v celom rozsahu potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava, č. 58315-7/2018-TT z 12.04.2018 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Trnava rozhodla, že samostatne zárobkovo činnnej osobe - žalobkyni zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31.12.2006.

2. Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobkyňa mala od 9. septembra 1992 do 31.12.2006, kedy ukončila živnosť, postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby. V danom konkrétnom prípade, keď Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava a následne žalovaná ustálili, že žalobkyni vzniklo dňom 1. júla 2005 povinné nemocenské a dôchodkové poistenie, bol rozhodujúci príjem za kalendárny rok 2004. Z obsahu administratívneho spisu mal krajský súd preukázané, že z výpisu z daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2004 príjmy zo živnosti žalobkyne predstavovali sumu 15 300,- SKK a výdavky 9 180,- SKK, teda čistý príjem predstavoval sumu 6 120,- SKK. Z daňového priznania za rok 2004 vyplýva, že príjmy zo živnosti predstavovali sumu 687 755,- SKK, pričom ako príjmy z prenájmu

nehnutelností je uvedené 0,00 SKK. Žalobkyňa v odvolaní tvrdila, že pri podaní daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2004 urobila chybu, keď do príjmu zo živnosti započítala aj príjem z prenájmu nehnuteľnosti, ktorú s manželom do roku 2006 vlastnili, pričom túto nevyužívala na podnikateľskú činnosť (na určenie dane z príjmu fyzickej osoby nemala táto skutočnosť žiadny vplyv, inak povedané, daň bola určená v správnej výške).

3. Vo vzťahu k povinnému nemocenskému a dôchodkovému poisteniu a rovnako aj vo vzťahu k zdravotnému poisteniu bol relevantný výpis z daňového priznania za rok 2004, z ktorého vyplývajú skutočnosti uvedené žalobkyňou, pričom k týmto žalovaný iba stručne konštatoval, že za nesprávnosť vyplnenia daňového priznania následky znáša žalobkyňa a že Sociálna poisťovňa je viazaná údajmi poskytnutými jej daňovými orgánmi, pričom nekonkretizoval ustanovenie právneho predpisu upravujúce takúto viazanosť rozhodujúceho správneho orgánu. Krajský súd uviedol, že sa nemôže cítiť viazaný právnym názorom prezentovaným v rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6S/1/2015 a v súvisiacom rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžo/10/2016, ktorý neoznačuje žiadne konkrétne ustanovenia zákona ani právnu konštrukciu, podľa ktorej by údaje poskytované daňovými orgánmi inému orgánu verejnej správy mali byť záväzné aj v prípade preukázania ich nesprávnosti.

4. Krajský súd má za to, že námietky účastníka, týkajúce sa nesprávnosti daňového priznania nie je možné „paušálne“ odmietnuť bez vysporiadania sa s ich pravdivosťou a pokiaľ účastník je schopný nesprávnosť údajov daňového priznania preukázať, nevidí právny dôvod, aby táto skutočnosť nebola pri rozhodovaní o vzniku či zániku povinného poistenia zohľadnená. Rozhodnutie má vychádzať z objektívnych skutočností a pokiaľ by v danom prípade vychádzalo zo zjavne nesprávnych údajov, bolo by to v rozpore nielen s účelom povinného nemocenského a dôchodkového poistenia, ale aj so všeobecnými princípmi spravodlivosti. Vysporiadanie sa s námietkou účastníčky iba stručným odkazom na záväznosť údajov, poskytnutých daňovým orgánom, je súčasne nedostatočným a formalistickým, rovnako ako konštatovanie žalovanej, obsiahnuté v odôvodnení jej rozhodnutia, že odvolaním napadnuté prvostupňové rozhodnutie obsahuje všetky zákonom predpísané náležitosti, t. j. výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní, a že aj odôvodnenie spĺňa náležitosti ustanovené v § 209 ods.4 č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), pretože je v ňom uvedené, na základe akých právnych predpisov a akých skutkových zistení Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava, dospela k výroku napadnutého rozhodnutia. V skutočnosti je prvostupňové rozhodnutie pobočky z hľadiska zrozumiteľného vysvetlenia dôvodu vydania rozhodnutia, ozrejmenia úvah správneho orgánu pri hodnotení dôkazov a aplikácii právnych predpisov rozhodnutím trpiacim zásadnými obsahovými nedostatkami a nezodpovedajúce požiadavkám ustanovenia § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, keďže obsahuje iba citáciu ustanovení §§ 5 a 21 ods. 4 zákona (bez jeho identifikácie), konštatovanie zistenia zániku živnostenského oprávnenia žalobkyne ku dňu 31.12.2006 a záver, podľa ktorého vzhľadom na uvedené žalobkyňa zaniklo povinné nemocenské a dôchodkové poistenie dňa 31.12.2006, a preto bolo rozhodnuté tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia (!). V neposlednom rade, naplnením požiadavky § 209 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, aby výrok rozhodnutia obsahoval aj uvedenie právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo, nie je označenie § 178 ods.1 písm. a/ prvý bod tohto zákona, ktorý upravuje iba vecnú príslušnosť pobočky poisťovne na rozhodnutie v prvom stupni. Nejde o hmotnoprávne ustanovenie, z ktorého možno vyvodzovať zánik povinného poistenia, o ktorom bolo rozhodnuté.

5. Okrem uvedeného dospel krajský súd k záveru, že v danom prípade bolo ústavné právo žalobkyne na prerokovanie veci v jej prítomnosti postupom správnych orgánov vo veci porušené, pretože jej nebolo umožnené s podkladmi rozhodnutia sa vopred oboznámiť a vyjadriť sa k nim, napriek tomu, že malo ísť o sporný prípad zániku sociálneho poistenia. Porušenie tohto práva v spojení so značným časovým odstupom medzi skutočnosťami, z ktorých žalovaný a prvostupňový správny orgán vychádzali a vydaním prvostupňového rozhodnutia (takmer 12 rokov!), má súčasne za následok porušenie princípu predvídateľnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy.

6. Krajský súd po vrátení veci uložil žalovanej vysporiadať sa s tvrdeniami a dôkazmi, ktorými žalobkyňa

preukazuje reálnu výšku jej príjmu použiteľného pre účely sociálneho poistenia a zohľadniť výsledok konania tunajšieho súdu vo veci sp. zn. 48Sa/26/2018 týkajúcej sa vzniku povinného poistenia žalobkyne.

7. Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka). Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Sťažovateľka uviedla, že pri rozhodovaní vo veci zániku povinného poistenia žalobkyne postupovala v súlade so zákonom o sociálnom poistení. Trvá na tom, že pri zisťovaní výšky príjmov samostatne zárobkovo činnnej osoby Sociálna poisťovňa vychádza vždy z údajov Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, ktoré poskytuje pobočkám z daňových priznaní. Tieto údaje sú pre Sociálnu poisťovňu záväzné a nepatrí do jej kompetencie skúmať ich správnosť, resp. spochybňovať ich pravdivosť. Z dôvodu, že údaje o výške príjmov za roky 2004 a 2005, ktoré predložila žalobkyňa Sociálnej poisťovni, pobočka Trnava (vo výpise za rok 2004 si žalobkyňa uviedla príjem zo živnosti len vo výške 15 300,- Sk a vo výpise za rok 2005 príjem vo výške 17 875,- Sk), sa nezhodovali s výškou príjmov žalobkyne za roky 2004 a 2005, predložených Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, vyzvala pobočka Daňový úrad Trnava, aby zaslal výpisy z daňového priznania k dani z príjmov žalobkyne za roky 2004 a 2005. Daňový úrad predložil výpisy, z ktorých je zrejmé, že žalobkyňa dosiahla za rok 2004 príjmy zo živnosti vo výške 687 755,- Sk a za rok 2005 vo výške 679 328,- Sk.

8. Sťažovateľka nesúhlasí ani s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého porušila procesné práva žalobkyne, ak jej neumožnila vyjadriť sa k podkladom na vydanie rozhodnutia. Žalobkyňa podľa sťažovateľky mala možnosť obhájiť svoje práva v rámci odvolacieho konania. Taktiež nesúhlasila s názorom, že rozhodnutie pobočky neobsahuje zákonné náležitosti. Poukázala na ustanovenie § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého je Sociálna poisťovňa povinná uviesť právne predpisy až v odôvodnení rozhodnutia. Sťažovateľka trvá na právnom názore, že preskúmané rozhodnutie spolu s prvostupňovým rozhodnutím dostatočne odôvodňujú výrok predmetných rozhodnutí s poukázaním na skutočnosti, ktoré boli podkladom pre rozhodnutie. Žiadala rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

9. Žalobkyňa ku kasačnej sťažnosti uviedla, že v podanej kasačnej sťažnosti absentuje vymedzenie dôvodu v zmysle ust. § 440 ods. 2 SSP. K meritu veci uviedla, že žalovaná vôbec nezohľadnila tvrdenie žalobkyne, ktoré bolo okrem iného potvrdené Knihou pokladnice a tržieb a ktorou je preukázaný príjem zo živnosti vo výške tvrdenej žalobkyňou. Sťažovateľka bez zohľadnenia dôsledkov v majetkovej sfére žalobkyne potvrdila prvostupňové rozhodnutie, pričom bolo preukázané, že žalobkyňa vlastnila s manželom v BSM nehnuteľnosť a opomenula, že prenájom, pokiaľ nie je prevádzkovaný ako živnosť, sa nepovažuje za príjem z podnikania ani z inej samostatne zárobkovej činnosti, a preto sa na účely povinného poistenia nezohľadňuje. Žalovaná pristúpila k veci príliš formalisticky, pričom takýto prístup nie je na mieste, zvlášť za situácie, že rozhodnutie bolo vydané po 13 rokoch. Takýto postup je v právnom štáte neakceptovateľný. Zároveň uviedla, že takýmto postupom boli porušené práva žalobkyne, ktorá nemala možnosť sa v správnom konaní vyjadriť k podkladom pre rozhodnutie. Žiadala kasačnú sťažnosť zamietnuť.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná.

11. Podľa § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu³⁴⁾ alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 10, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu³⁴⁾ alebo výnos súvisiaci s

podnikáním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 10, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 209 ods. 1 zákona o sociálnom poistení rozhodnutie organizačnej zložky Sociálnej poisťovne sa vydáva písomne, ak tento zákon neustanovuje inak. Rozhodnutie musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného skutočného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti.

13. Kasačný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku, konania, ktoré mu predchádzalo, ako aj administratívneho spisu žalovanej a prvostupňového orgánu, dospel k záveru, že právny názor vyslovený v rozsudku krajského súdu je správny.

14. Kasačný súd sa stotožňuje s názorom vysloveným v rozsudku krajského súdu, že žalovaná nepostupovala správne, ak na námietku žalobkyne o nesprávnom vyplnení daňového priznania neprihliadla, napriek tomu, že žalobkyňa predložila v rámci odvolacieho konania dôkazy, ktoré správnosť údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky spochybňujú. Je potrebné prisvedčiť žalovanej, že v zásade nie je povinná skúmať príjem žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnnej osoby. Žalovaná, resp. jej pobočky na tento účel vychádzajú z údajov, ktoré im na jednej strane poskytujú účastníci konania vo výpise z daňového priznania a Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky. V danom prípade však došlo k rozporu medzi informáciami, uvádzanými žalobkyňou vo výpise z daňového priznania a Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, preto bolo povinnosťou žalovanej sa s týmto rozporom vysporiadať s prihliadnutím na dôkazy, ktoré žalobkyňa v rámci odvolacieho konania produkovala. V prípade, ak by žalovaná, resp. jej pobočky vyžadovali predkladanie výpisov z daňového priznania od samostatne zárobkovo činnnej osoby napriek tomu, že by na tieto výpisy v prípade rozporu s údajmi poskytnutými Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, vôbec nemohli prihliadať, povinnosť predkladať tento výpis by sa javila zbytočná a šikanózna.

15. Pokiaľ žalovaná prísne formalisticky vychádzala iba z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, napriek tomu, že účastníčka konania produkuje v konaní dôkazy, ktoré uvedené údaje spochybňujú, postupuje v rozpore s ust. § 209 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Rozhodnutie, ktoré je výsledkom takéhoto postupu nemôže nevychádzať zo spoľahlivo zisteného skutočného stavu veci. Žalobkyňa sa ocitá v absurdnej situácii, kedy nie je možné spôsobom ustanoveným zákonom zabezpečiť opravu podkladov pre rozhodnutie žalovanej (opravu daňového priznania) a zároveň žalovaná tvrdí, že na iné podklady ako je výpis z daňového priznania poskytnutý Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky prihliadať nemôže.

16. Kasačný súd sa však nestotožňuje s názorom krajského súdu, že sťažovateľka porušila práva žalobkyne, ak ako prvý úkon v konaní vydala rozhodnutie. Kasačný súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky so sp. zn.: 1Vs/3/2019. V uvedenom rozhodnutí veľký senát považoval postup Sociálnej poisťovne, ktorým ako prvý úkon v konaní vydala prvostupňové rozhodnutie, za súladný so zákonom. Kasačný súd je toho názoru, že žalobkyňa mala možnosť uplatniť všetky námietky v rámci konania o odvolaní, ktoré tvorí s prvostupňovým konaním jeden celok. Nedošlo preto k porušeniu práv žalobkyne, ak pobočka ako prvý úkon v konaní vydala rozhodnutie. Odlišný názor v tomto prípade však nie je dôvodom na zrušenie rozsudku krajského súdu, ktorý vzhľadom na vyššie uvedené argumenty správne zrušil rozhodnutie žalovanej.

17. Kasačný súd vzhľadom na uvedené kasačnú sťažnosť žalovanej podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

18. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, tak že úspešnej žalobkyňi priznal úplnú náhradu trov konania.

19. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku kasačná sťažnosť nie je prípustná.